

hodovala rôzne – lepšie i horšie. Dobré rozhodnutie bolo, že som sa odsťahovala od svokrovcov. Mali sme komplikovaný vzťah, hoci deň tragédie bol zároveň začiatkom prímeria.

Vedela som, že sama s deťmi ostať nechcem. V blízkosti bol jeden muž, dokonca i druhý. A za zvláštnych okolností prišiel tretí – Jaroslav.

Prvý raz som ho videla vo večerných správach. Ako zraneného muža na nosidlách, ktorému na Súľovských skalách zabil blesk manželku i syna. Hovorila som vtedy Mirovi, že je to absurdné, čo sa stalo ich rodine. Blesk zabil maminku a jedenapolročného syna. Otec ostal v bezvedomí a päťročný chlapec, keď videl rodičov a brata nehybne ležať, utekal cestou-necistou v skalnatom teréne po pomoc. Hovorila som si, že je to hrozné! Netušila som, že o dva mesiace prídem aj ja o manžela i dcéru. Netušila som, že ten chlapec, ktorý zažil tú hrôzu – Matej, bude raz mojím synom. A Jaroslav mojím manželom.

Práve svokra mi pár týždňov po Mirovej a Klárkinej smrti dala čítať v novinách rozhovor s týmto mužom z Kysúc. Zaujalo ma, že to prežíval úplne inak ako ja. Bol síce plný bolesti, ale zároveň pokojný. Ja som bola plná chaosu. Kontaktovala som autora článku. Vysvetlila som mu, že som prežila podobnú tragédiu a rada by som sa s tým mužom o tom porozprávala. Redaktor mi slúbil, že mu dá moje telefónne číslo.

Zavolať neskoro večer. Opísala som mu, čo sa mi stalo. Hovorili sme spolu o deťoch, ako to vnímajú ony. Rozhovor trval takmer hodinu.

Po telefonáte som naňho nijak zvlášť nemyslela. Zamestnávalo ma hľadanie nového bývania. Na Vianoce mi Jaro poslal esemesku. Podpísal sa spolu s Matejom. Odpísala som mu až o niekoľko dní. Odvtedy sme si začali volávať, napísal mi list, druhý, tretí. Navrhol mi stretnutie. Pomyslela som si, že ja som ho videla v telke, v novinách a on ani nevie, ako vyzerám. Nebude sklamaný?

Na prvé stretnutie prišiel s krásnou kyticou. Šli sme na čaj a po celý čas sme sa zhovárali. Mali sme veľa spoločného. Vek i čerstvo zažitú stratu. Druhé stretnutie sa udialo už spolu s deťmi. Chlapci mali päť a šesť, vedeli sa spolu zahrať a jedenapolročná Terezka chodila okolo nich a tešila sa. Už od začiatku to nebolo len o nás dvoch, ale aj o deťoch.

Časom aj naše deti vyjadrili túžbu ostať stále spolu, aby sme sa po víkende nemuseli lúčiť a odchádzať. Naša svadba sa konala na jar roku 2010. Nemyslela som si, že ešte raz sa budem vydávať v bielych šatách a za prítomnosti svojich detí.

Po svadbe prišiel aj moment uzdravenia. Až vtedy som konečne dokázala odpustiť Bohu, že sa stalo, čo sa stalo. Mirovi, že havaroval. A „pustiť“ Klárku, konečne ju odovzdať Bohu.

Pre spoločné bývanie sme si vybrali domček, ktorý nám obom padol do oka. Bol skromný, milý, pekný. Majiteľka domu sa nám stala „babkou“. Naše deti za ňou radi chodievajú a ona má pre nás vždy dvere otvorené.

V decembri k nám všetkým pribudla malá Kamilka.

(zdroj: Kvapky požehnaní – dvadsať slovenských príbehov o zázrakoch uprostred nás)

Prosíme Vás, porozmýšľajte, či aj Vy nemáte vlastné svedectvo, ktoré by mohlo obohatiť a napomôcť druhým na ceste k Bohu. K tomuto účelu slúži e-mailová adresa: casopis.pramen@gmail.com. Požadovanú anonymitu rešpektujeme. Archívne čísla časopisu od r. 2012 sa nachádzajú na stránke www.horcicneznrko.sk

Text a grafická úprava Sephoris studio. Vychádza štvrťročne. Foto: internet

PRAMEN

ČASOPIS PRE DUCHOVNÚ FORMÁCIU

Jún 2019, ročník 19

MÔŽE BYŤ PRÍRODA NAŠOU MORÁLNOU UČITELKOU?

POVIEDKA NA STO ŠTVORCOVÝCH CENTIMETROCH

Bol horúci letný deň, ležal som na bruchu v ihličnatom lese a príjemne oddychoval. To suché ihličie všade navôkol na horúcej zemi vytváralo dojem akejsi nehostinnej „krajiny“. Zrazu som zbadal pavúka, asi pol centimetra veľkého, ako sa obozretne približoval k „hore“ ihličia, veľkej snád ako orech. Urobil to rovnako, ako by som to urobil ja - vyšiel až na vrchol „hory“, aby prípadnú korisť na opačnej strane mohol prekvapiť zhora. Žiadna korisť tam však nebola – všade len mŕtvo a ticho – ako je v lese len v čase najväčšej páľavy. A tak sa pavúčik usídlil na najvyššom vrcholku „kopca“ a vyčkával.

Po chvíli márneho čakania sa presunul na iné „pohorie“ – jeho občasné drobné skoky za pomoci všetkých ôsmich nôh boli rýchlejšie ako moje oči stíhali spracovať. Jeho pohyb mi pripomínal pretrhaný čas – v jednej chvíli bol pavúčik na jednom mieste a v rovnakej chvíli na inom, ako v zle zostrihanom filme, akoby jeho skoky boli rýchlejšie ako čas sám.

Konečne na javisko vstúpil osamelý mravec. Nikdy som netušil, že pavúky majú tak dobré oči a tak dobré nohy. Ten skok mohol mať dobrých desať centimetrov, cez „hory“ a „úvaly“ a pavúk dopadol na dobre vypočítané miesto, centimeter od mravca – samozrejme tak, že mravec si to ani nevšimol. Pavúk na moje prekvapenie nezaútočil, len sledoval mravca, ktorý v ceste pokračoval ďalej a o chvíľu zmizol z môjho obzoru.

Zrazu ma zaujal maličký lumok, ktorý z oblohy padol ako meteor, nezmenšenou rých-

losťou priamo až do zeme. Hľadal som miesto pristátia. A našiel som v zemi malilinký kruhový otvor, obklopený vydolovanou hlinou. Ak bol lumok tvorcom tejto stavby, muselo ho to stáť množstvo úsilia. A práve tento lumok ma primäl vnímať veci podrobnejšie.

Naraz som začal vidieť veci, ktoré som predtým nevidel. Neďaleko bol ďalší kruhový otvor v zemi a potom ešte jeden. Na zemi blanité krídlo nejakého tvora. Trochu ďalej kúsok modrej chitínovej výstuže zadočka neznámeho chrobáka.

Uvedomil som si, že týchto sto centimetrov štvorcových ihličnatého lesa je bojovým poľom. Podzemné kryty, skladišká ulovených húseníc lumkov, obytné bunkre a maskovacie siete proti útokom vo vzduchu. Pozemná armáda pavúkov, obrnené vozidlá chrobákov v pancieroch z chitínu, mravce s plameňometmi kyseliny mravčej. Vzdušná armáda ťažko vyzbrojených ôs a na zemi zvyšky brnenia, rozbité panciere, zostrelené „lietadlá“, rozlámané meče a štity po strašnej bitke o prežitie. Po bitke, ktorá prebieha stále a niečo v nej milosti pre porazených. Prepadnutia zo vzduchu, zo zeme či z podzemia. Vyhráva silnejší a rýchlejší a ten, kto využije moment prekvapenia. Svet neustálej vyhladzovacej vojny, kde jediná nepozornosť znamená definitívnu smrť. Miliardy rokov vojen, genocíd, kanibalizmu a vraždenia. Pojmy dobro a zlo tu neboli a ani nebudú objavené.

KREHKÁ FEMININNÁ MOTHER NATURE?

Tento úvodný príbeh nám má pomôcť pochopiť, že človek v prírode morálku hľadať nemôže. Pritom dnešná doba nie je chudobná na také názory, že vzor pre morálne jednanie človeka smieme v prírode hľadať, pretože príroda je múdra a harmonická. Je to vraj láskavá, tmavá, hebká a femininná *Mother Nature*. Tí, ktorí si stoja za touto predstavou, hovoria, že to, čo je v súlade s prírodou, je v súlade s Bohom – a takto je to istotne správne. Znie to krásne, ale nie je to pravda.

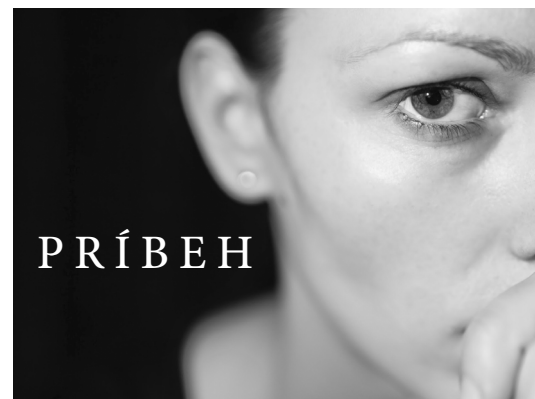
Albert Schweitzer kedysi trefne povedal, že príroda vyzerá nádherne a je úžasná, ak sa na ňu dívame zďaleka. Ale pokiaľ na ňu hľadáme zblízka, vie byť hrozivo strašná. Príroda – to totiž nie sú len nádherné západy slnka vysoko v horách, jesenné lesy a jarný vtáčí spev a rozkvitnuté horské lúky. Príroda – to sú aj kliešte prenášajúce encefalitidu, ovady, komáre, prvoky spôsobujúce maláriu, baktérie, ktoré spôsobia boreliózu, choleru a malomocenstvo, vírusy, ktoré vedú k ochoreniam ako vtáčia chrípka, SARS, besnota, ebola, AIDS atď.

V potravinovom reťazci sa každý niekým živí a niekým je požíraný. Kam sa oko pozrie, všade niekto niekoho zabíja, parazity majú svoje parazity, niekto požíra vlastné mláďatá. „Staroby“ sa vo voľnej zvieracej ríši dožíva len málokto. Predstaviť si *Mother Nature*, *Matku prírodu* ako vládnu, ženskú, tajomnú je veľký omyl.

Príroda nemôže byť našou morálnou učiteľkou. Pretože okrem človeka v nej nikto nemá slobodnú vôľu, nikto si nevie zvoliť dobro a zlo. Veci sa v prírode jednoducho dejú, bez morálneho znamienka. V prírode je márne hľadať nejaké morálne vzory.

Pritom sú ľudia, medzi nimi aj vedci, ktorí tvrdia, že opak je pravdou. Dosvedčuje to aj pár príkladov: denná tlač raz v článku *Vedci proti monogamii* konštatovala, že manželstvo je vraj prekonaná inštitúcia, pretože vedci zistili, že medzi cicavcami je len málo druhov monogamných. Je pravda, že len asi 6% cicavcov je monogamných. Pre človeka však z toho nevyplýva vôbec nič.

Niekedy je zasa inštitúcia manželstva príkladom zo sveta zvierat podporovaná. V Spo-

PRÍBEH

nemala nejaký zlý pocit, predtuchu. Aj Mira som vyprevádzala úplne pokojná. „Zbohom!“ dokonca som mu povedala pri dverách. Tak ľahko, prirodzene.

Púť vysielali v priamom prenose v televízii. Spoznala som ich podľa veľkého farebného dáždника. Stále pršalo.

Všetci sme sa doma najedli. Bolo po štrnástej, čakala som ich. Prešla ďalšia hodina a pol. Už mi to nedalo. Zavolala som Mirovi, kde toľko trčí. Bola som nahnevaná, že sa neponáhla aj s Klárkou domov. Chvilu na to, ako som mu dlho zvonila na mobil, sa rozštekala na verande pes. Vyšla som von. Stáli tam dvaja policajti. Boli vážni a oznámili mi, že idú vo veci Miroslava G.

V prvom momente mi ani nenapadlo, že by sa niečo zlé mohlo stať. „Miroslav G. zahynul pri dopravnej nehode a Klára G. je v kritickom stave.“ Havária, zrážka s autobusom.

Bol to pre mňa šok. V hlave mi znelo slovo zahynul a nevedela som hneď pochopiť, čo to znamená. Ako tu môže niekto v istej sekunde byť a o chvíľu už nebyť?

Po vete „Klára je v kritickom stave“ som sa zapotácala. Podlomili sa mi nohy. Z okna vyzrela svokra. Vybehla von a keď sa dozvedela, čo sa stalo, kričala.

Dozvedela som sa, že Miro bol na mieste mŕtvy. Klárku previezol vrtuľník na bratislavské Kramáre. V mysli som si opakovala, že je v kritickom stave, že nezomrela. Verila som, že bude žiť. Ona nemôže zomrieť, moja Klárka, vytúžené dievčatko. Hneď druhé naše dieťa bola dcéra. Ja mám len samých bratov. Hovorievala som jej: „Keby som teba nemala, nič by som nemala.“ Hoci som ešte mala dve deti, Klárka si svojou jemnou povahou a výzorom dokázala získať každého. Raz ma starší brat upozornil, že nesmiem byť na ňu tak upnutá, no ja som si to nepripúšťala.

O chvíľu sa ku mne domov zbehla najbližšia rodina, aby bola v tých ťažkých chvíľach pri mne. Prepadal ma pocit bezmocnosti. Nedalo sa mi ani prosiť Boha. Dali mi užiť nejakú tabletku. Nechápala som, prečo nejdeme za Klárkou do nemocnice. Povedali mi len, že vo vrtuľníku sa prebrala z bezvedomia. V Bratislave na áre ju museli oživovať, boli pri nej niekoľkí lekári, dokonca Šuvi - lekár, kamarát z mladosti. Viem, že pre ňu urobili všetko, čo bolo v ich silách.

Niekoľko minút pred sedemnástou Klárka zomrela.

Sedela som za stolom so švagrinou a útržkovite sme sa zhovárali. Bála som sa opýtať, čo je s Klárkou. Keď som sa na to priamo opýtala, nechlácholila ma. Už z jej výrazu som pochopila, že Klárka zomrela. Nie, Bože, to nesmiem dopustiť! Moju Klárku nie! Ach, dievčatko moje, milé, blondšavé. Tak som sa v nej videla, tak neskutočne som ju milovala!

Na pohreb prišlo veľmi veľa ľudí. Po ňom som sa pýtala, čo mám ďalej robiť? Nechápala som, ako druhí ľudia môžu fungovať, ako môže ísť život ďalej.

Ale život ďalej šiel. Deň za dňom a ja som sa hnevala na Boha. V tej bolesti som sa roz-

Izraela. Čo sa týka ľalií, nie je to ten druh bielej ľalie, na ktorý sme u nás zvyknutí. Vo Velpies-ni ide o červenú veternicu, anemonku, ktorá pokrýva vidiek a priehlbiny palestínskych údolí od februára do apríla. Taká je nevestina postel' – postieľka skromná - ona určite nemôže ponúknuť milému cédrový palác obložený cyprusovými doskami. Iba holú zem. Ale je to nádherná krajina so zlatou a purpurovou prikrývkou, ktorú jej dal v deň stvorenia Kráľ, jej Ženích.

A ženich ju za jej skromnosť odmieňa vyznaním: „**Ako ľalia medzi trnám je moja priateľka medzi dievčatami!**“ Akoby povedal: „*Ani Šalamún v celej svojej kráse nebol oblečený tak ako ty!*“ (Mt 6,29)

„**Vovádzma ma do vínnej pivnice.**“ On ma vovádzma. Tá, ktorá tak dlho chcela byť nezávislá, sa celkom odovzdala svojmu milému a necháva sa ním poslušne viesť. Tu pije z rozkoši a pôvabov Lásky, tacká sa a omdlieva. Veľa pije z čaše, ale nemá ešte dostatok síl, aby zniesla opojenie. „*To sa stáva duši, ktorá pije zo svojho Boha,*“ hovorí svätý Ján z Kríža, ktorý sám prenikol do stavu duše, ktorá sa príliš napila z čaše Lásky.

„**Som chorá od lásky,**“ plače však o chvíľu a v zmätku sa obracia na svojho milého – na toho, ktorý ju necháva blúzniť, ktorý ju zraňuje láskou. Teraz, keď okúsila jeho lásku, žiada, aby mohla ochutnať ešte viac z jeho ovocia a vypiť ešte viac z čaše opojenia. Origenes hovorí: „*Kto zahorel láskou k Božiemu Slovu, kto bol jeho šípom zasiahnutý a zranený, ten po ňom vzdychá dňom i nocou v túžbe, nechce iné vidieť ani počuť, lebo je zranený láskou.*“ A ďalej sa pýta: „*Neboli takto zranení i emauzskí učenici, ktorým zahorelo srdce, keď im Ježiš cestou otváral Písma?*“

A už o chvíľu ona, volajúca o pomoc, sa upokojí a zaspáva pri svojom milom. „**Nezobúdzajte ani nerušte lásku, kým sa jej samej nezachce.**“ Boh vo svojom konaní nič nepredbieha, nerobí nič, čo by duša človeka nebola schopná zvládnuť.

(zdroj: Blaise Arminjon: Velpieseň)

BENZÍN PRE TVOJU DUŠU

Myšlienka z knihy *Kazateľnica život* od Mariána Kuffu: „Hovorí mi jeden z mojich „chlapcov“: „Farár, keď kážeš, my to zabudneme za tri dni...“ Hovorím mu: „Tak to si dobrý, ja za tri hodiny!“ A ďalej sa ma pýta: „No a prečo potom kážeš a čítaš Sväté Písmo?“ Ja mu na to: „Predstav si, že máš parádne auto – Mercedes alebo BMW a len raz doň natankuješ benzín. Stačí to? Keď jednorázovo natankuješ, nebude to stačiť, keď chceš jazdiť. Znova musíš prísť na benzínku a načerpať.“

Sväté Písmo a jeho vysvetľovanie – to je benzín. Pod vplyvom dobrej kázne ideš zopár dní, no znova musíš doliať benzín, aby si mohol ísť ďalej. Dotankuješ a ideš. Sväté Písmo a dobrá kázeň je benzín pre tvoju dušu.“

jených štátoch sa veľkej popularite teší krásny film *Pochod tučňakov*, ktorý v kategórii dokumentárnych filmov získal druhú najvyššiu sledovanosť. Tento snímok opisuje život antarktických tučňakov cisárskych a ich obetavú starostlivosť o mláďatá. Aj konzervatívni zástancovia

manželstva sú po pozretí tohto filmu spokojní. Veď „aj tie božie hoviadka sa o seba tak pekne starajú, samček obetavo zahrieva vajcia a čelí ľadovým búrkam, kým sa jeho družka nevráti z ďalekej cesty za potravou.“ „Tučňiaky cisárske sa zdajú byť krásnym príkladom „manželskej vernosti“ a príkladnej starostlivosti o mláďa,“ uzatvárajú komentári. To všetko je samozrejme veľmi zaujímavé a pekné, ale... Človek ostáva v pomykove, že by vzorom pre jeho manželstvo mal byť tučňiak.

Alebo hraboš. Taký *Microtus ochrogaster* je miláčikom súčasných genetikov, lebo je striktné monogamný a sa zistilo, že za jeho monogamiu je zodpovedný jediný gén. Jeho blízke príbuzné druhy sú už polygamné. Tak čo – má byť hraboš *Microtus ochrogaster* vzorom pre moje manželstvo?

Alebo ešte jeden príklad: v nórskom Osle sa konala výstava *Against nature?* (Proti prírode?) Výstava prezentuje fotografie mnohých homosexuálnych zvierat. Autori zdôrazňujú posolstvo výstavy: aj v prírode možno nájsť príklady homosexuality u zvierat. Robia to zvieratá a robia to aj ľudia, homosexualita nie je nič neprirodzené.

Pokiaľ budeme mať zvieratá za naše vzory, smieme sa báť chvíle, že niekoho napadne, že v prírode existujú „otrokárske“ mravce alebo gorily, ktoré zabíjajú vlastné mláďatá. Alebo si vezmeme osičku *Ampulex compressa*, ktorá jedovatým žihadlom dokáže ochromiť švába. Keďže však osička je omnoho menšia ako šváb a nie je schopná ho uniesť, osička švába žihadlom len omámi, šváb je schopný sa pohybovať, opticky vyzerá tak, akoby bol v tranze. Osička *Ampulex* ho za tykadlo odvtlačí do svojej podzemnej nory, kde na neho nakladie vajíčko. Larvička má tak pripravenú živú nepohyblivú „konzervu“, z ktorej opatrne vyžiera najskôr svaly a až na záver životne dôležité orgány, čím nakoniec švábovi spôsobí smrť. Ťažko by sme si vedeli predstaviť niečo ukrutnejšieho – ale príroda sa takto chová.

Preto, prosím, neargumentujme napríklad pri manželskej nevere tým, že aj príroda sa takto správa. Z 30 miliónov druhov organizmov na Zemi sme totiž jediní, ktorí nesieme bremeno slobody.

Zároveň je človek zo všetkého stvorenia jediná bytosť, ktorá si dokáže uvedomiť krásu Zeme. Je to bytosť, ktorá namaľovala prvými nesmelými ťahmi na stenu jaskyne prvé umelecké dielo, ticho zanôtila prvú pieseň, nesmelo urobila prvý tanečný krok a ako jediná dokáže pozrieť na hviezdy s nevyslovenou otázkou. Človek je jediná bytosť vesmíru, ktorá sa pýta na dobro a zlo a ktorá sa navzdory svojim neraz „pochrámaným“ dejinám dokáže učiť milosrdenstvu, odpúšťaniu a láske.

(zdroj: Marek Orko Vácha, *Místo, na němž stojíš, je posvátná země, upravené*)

PRIESTOR PRE OTÁZKU: AKO ROZUMIEŤ ZÁZRAKOM V PRVOTNEJ CIRKVI?

Počas predchádzajúcich mesiacov sme čítali úryvky zo Skutkov apoštolov a boli sme svedkami mnohých zázrakov, ktoré sa v prvotnej Cirkvi diali. Prečo už dnes prítomnosť takých zvláštnych prejavov pôsobenia Ducha Svätého v Cirkvi nenachádzame? Alebo tam, kde ich nachádzame, sú často sporné? Niektorí tvrdia, že neprítomnosť takýchto znamení v dnešnej dobe svedčí o strate pôvodnej dôvery v moc v Ducha Svätého - toto tvrdenie ale najčastejšie používajú tí, ktorí tvrdia, že oni také znamenia prežívajú, ale ostatným sú „skryté“. Ako teda správne vysvetlíť význam zázrakov a zvláštnych znamení v prvotných spoločenstvách kresťanov?

Nie všetko, čo sa prvotnej kresťanskej komunite javilo ako zázrak, naozaj zázrakom bolo. Dnešná doba so svojím poznaním by už daný jav zázrakom nenazvala. Neraz aj my nazývame zázrakmi také javy, ktorým zatiaľ nerozumieme, nevieme si ich vysvetliť, ostávajú pre nás akoby skryté „za-zrakom“. Pojem zázraku v biblických knihách netreba nutne chápať ako niečo nadprirodzené, zázrak v Biblii je skôr vyjadrením pre prítomnosť Boha.

Často sa ako zázrak opisujú udalosti, ktorými chcel autor biblickej knihy symbolicky niečo vyjadriť. Napríklad čítame o tom, že Pavol po tom, ako sa mu zjavil Kristus, na tri dni oslepol a potom mu, akoby zázrakom, spadli lupiny z očí a on videl a dal sa pokrstiť. Autor Skutkov apoštolov, Lukáš, však tými troma dňami, ktoré existujú medzi Pavlovou mystickou smrťou a jeho duchovným vzkriesením v krste, chcel skôr poukázať na Ježišove tri dni a noci v hrobe a na to, že odteraz život Pavla ako Kristovho učeníka bude v mnohom podobný Ježišovi. Stratu zraku

a jeho opätovné získanie nemožno teda doslova brať v zmysle fyzickom, ale skôr ako obrazné vyjadrenie Pavlovho dovtedajšieho nepoznania Krista, ktorý mu na ceste do Damasku otvoril oči.

Zo Skutkov apoštolov sa zdá, že v dobe prvých kresťanov dochádzalo k mnohým uzdraveniam. Mohlo pri nich ísť o situácie, kedy uzdraveniu fyzickému predchádzalo uzdravenie na úrovni duchovnej. Aj my vieme dosvedčiť, ako sa dokáže zlepšiť naše fyzické zdravie, ak napríklad odpustíme, ak konečne učiníme rozhodnutie, nad ktorým sme váhali, keď sme oslobodení od bremena, ktoré nás ťažilo... Tiež je pravdepodobné, že Lukáš, povolaním lekár, pri opisovaní niektorých zázrakov v prvej Cirkvi použil metódu tzv. „časového zhutnenia“. To znamená, že napríklad udalosť, ktorá bola výsledkom dlhodobiejšieho procesu zlepšenia zdravia v dôsledku duchovného uzdravenia, opísal ako náhle uzdravenie.

Alebo si vezmeme udalosť z väzenia vo Filipách, kde sú prítomní Pavol a Silas. O polnoci sa modlia a spievajú Bohu chválospevy. Zrazu nastane zemetrasenie a väzňom sa uvoľnia putá. Zháčime sa pred týmto zázrakom. Avšak v stredomorskej oblasti, na Egejských ostrovoch a v Macedónsku, nie sú zemetrasenia ničím zriedkavým. Istý znalec väzení na Balkáne potvrdzuje: „Kto pozná väzenia na Balkáne, toho neprekvapí, že dvere sa otvorili.“ Vidíme, že Boh používa prirodzené veci a javy, keď zasahuje. Zázrak je skôr v načasovaní udalosti a v tom, ako nakoniec

jomne, ako to Ježiš často robí v evanjeliu i vo vzťahu k nám. „**K paripám v kočoch faraónových ťa môžem prirovnať, priateľka moja.**“ Ostávame prekvapení. Vari nežnosť a lúbeznosť milej neumožňovala ženichovi vyjadriť lásku intímnejšie alebo aspoň ľudsky primeranejšie? Veď sú to prvé slová, ktoré adresuje svojej neveste: „*Prirovnávam ťa k svojej kobyli...*“ Treba však vedieť, že orientálny púštny človek prirovnaním ku kobyli, na ktorej v púšti jazdievajú králi, vyjadruje krásu a pôvab. Tiež treba vidieť spojitost nevesty Izraela s časom, kedy bola zapriahnutá do faraónových vozov a zotročená reťazami a jarmom. Ozdoby milej „**ozdobné retiazky a náhrdelníky koralové**“ možno preložiť tiež ako „**obruče a chomúť**“, teda nástroje poroby. Zaujímavé, že samotné nástroje poroby môžu byť ozdobami. Rovnako však Boh aj z našich jaziev tvorí našu krásu! „**Urobíme ti zlaté náhrdelníky**“, nie „*ja ti urobím...*“ – celá Najsvätejšia Trojica sa zúčastňuje na tejto premene nevesty.

„**Vrecúškom myrhy je mi môj milý, odpočíva mi na prsiach.**“ Pred chvíľou to bol kráľ, teraz je to milý. Meno vyslovované s veľkým rešpektom nevesta rýchlo mení na priateľské oslovenie. Aj my v našich modlitbách často prechádzame od hlbokkej adorácie k veľmi jednoduchej, takmer familiárnej reči. Sme pred Pánom, ktorému sa klaníme, a pred ženichom, ktorého jednoducho milujeme.

Myrha symbolizuje pôvab ženicha. Svätý Augustín vo svojich Vyznaniach hovorí: „*Šíril si sladkú vôňu a ja som ju vdychoval a túžil som po tebe.*“ Svätý Bernard horkosť a vôňu myrhy spájal s utrpením Ježiša Krista. Vždy odmietal uctievanie Ježiša iba v jeho sláve. Hovorieval: „*Celá moja veľká filozofia dnes spočíva v poznaní, že Ježiš je a bol ukrižovaný.*“

„**Na mojich prsiach**“ možno preložiť i „**medzi mojimi prsiami**“, čo sv. Augustín vykladá takto: „*Boh je intímnejší ako to najintímnejšie vo mne.*“ Iný výklad hovorí: „*keď milá umiestňuje „medzi mojimi prsiami“, myslí tiež na prítomnosť Boha uprostred svojho mesta Jeruzalema, medzi pahorkami Sionu, v Chráme, odkiaľ neustále vystupujú vône darov a obiet.*“

„**Aká si krásna, priateľka moja...**“ Doslova by sa to dalo preložiť: „**Hľa ty, ó, ty si krásna, priateľka moja!**“ Takto je to akoby repríza zvolania lásky a obdivu Adama nad Evou, ktorá sa práve z neho zrodila. „*Toto je kosť z mojich kostí a mäso z môjho mäsa!*“ Velpieseň veľakrát opakuje vyznania obdivu a lásky. Aj Mozart sa rád opakuje. Krásne slová a témy si ucho žiada počúvať znova a znova.

Ten, kto nepozná krásu Božieho Slova, hovorí: „*Nemá podoby ani krásy, aby sme po ňom túžili* (Iz 53,2). To ten, kto si Písmo zamiluje, s radosťou volá: „**Aký si krásny, milý môj, aký si pôvabný!**“

„**Postieľka naša je samá zeleň!**“ Toto je zem nevesty, krásna Palestína, zem Izraela, na jar celá zelená plná farebných kvetov! Nevesta hovorí o postieľke s takou zarážajúcou jednoduchosťou, že to môže ospravedlniť a vysvetliť iba jej veľká láska. Ženich nenamieta, naopak dodáva: „**Cédre sú trámami nášho paláca, doskami našich stien sú cyprusy.**“ Autor Velpiesne má zjavne na mysli Chrám. Cédrové trámy a cyprusový obklad boli materiály, ktoré Šalamún objednal na stavbu jeruzalemského chrámu. Tu však v predĺženej línii jeruzalemského chrámu sa črtá Boží dom, kde sa stretne Boh s človekom, aby v ňom žil večne v zjednotení lásky. Ježiš, nový Šalamún, hovorí: „*V dome môjho Otca je mnoho príbytkov.*“ On daroval Cirkvi, svojej neveste, dom, ktorý je pre ňu pripravený „od stvorenia sveta“.

„**Som lúčny kvietok na saronských rovinách, Íalia v údoliach.**“ Lúčny kvietok možno preložiť i konkrétnejšie – ako narcis, ktorý na jar vytvára nádherný zlatistý koberec na rovinách

Keď som podišiel bližšie, žena ma zazrela. „Pán primár, také voľačo!“ A obaja mi s radosťou vyšli v ústrety. „Hneď choď, dones dobré vínko, bravčovinku a ešte dobrú kvapku čerešňovice! Také prekvapenie, pán doktor!“

Kým jej muž zmizol v dome, sadli sme si na lavicu. Obdivoval som krásny starý sedliacky dvor a kvety v záhrade. A napokon som sa spýtal, ukážuc na malého chlapčeka v tráve: „A kto je tento malý špunt?“

„Ach, pán primár, to je náš Heini, dieťa nášho súrodenca. Otec a matka rozbili auto a zabili sa, strašné to bolo! Tak sme hneď išli a dovedli si Heininka. Vzali sme ho za svojho a teraz je to náš Heiniček. Môj muž je, pán doktor, celý zbláznený do toho malého. Skoro každý večer sedí a robí mu domček alebo vyrezáva zvieratká.“

Zavolala Heiniho a ja som ho pohladil po plavých vlasoch. A veľmi šťastný som si uvedomil. Áno, v tejto rodine sa z Božej milosti udial zázrak pravého uzdravenia.

(zdroj: Hans Killian, *Za nami je len Boh*)

NAD PIESŇOU PIESŇÍ: ZIMA VYHNANSTVA (Pies 1,5-2,7)

„Ja čierna som, no pekná jednako“, hovorí nevesta. Čierna je farba noci, farba skúšky, vyhnanstva. Ak je duša vo tme, prejavuje sa to aj na jej tvári. Jób vo svojom nešťastí takisto povedal: „*Moja pokožka tmavne.*“ Čierna farba milej je tu však obrazom jej hriechu. Je zaujímavé, že voči kráse ženícha v celej Piesni piesní nie je nijaká výhrada. Opäť to v čitateľovi vyvoláva predstavu, že ženíchom môže byť len sám Boh.

„Povedz mi ty, ktorého z tej duše milujem, kde pásavaš, kde odpočívaš cez poludnie?“ Je to vo Velpiesni prvá a vlastne jediná otázka, ktorú kladie milá ženíchovi. Nie je to však najpodstatnejšia otázka, ktorú si kladie každý človek - otázka zmyslu života a pozemského putovania, ktorej odpoveď nachádza v hľadaní Boha?

Milý, ktorý pasie stáda, je tu pastierom. V predchádzajúcom speve bol ženíchom a kráľom. Všetky tri tituly – pastiera, ženícha a kráľa si privlastňuje Boh v celom Písme a nakoniec si ich privlastní sám Ježiš.

Čas poludnia je podľa Origena hodinou Boha, kedy rozptýli temnú noc viery a odhalí pred dušou všetku múdrosť a poznanie. Svätý Bernard však podotýka, že v pozemskom živote nikdy nedosiahneme žiaru poludnia v takej plnosti, v akej nám ju raz Boh zjaví vo večnosti.

Po prvý raz o chvíľu budeme počuť hlas samotného ženícha. Odkiaľ prichádza? Aké budú jeho slová? V celej Velpiesni vidíme ženícha prichádzať a znova strácať sa tak náhle a ta-

všetko dokáže prebehnúť podľa Božieho plánu.

Biblické zázraky nie sú ľahko vysvetliteľné skutočnosti, keď ich ale skúmame, treba mať na zreteli aj uvedené fakty. Pri ich hodnotení sa treba vyvarovať oboch krajností – ich doslovného chápania, ako aj ich popierania. V každom prípade ich úlohou je potvrdenie, že v Cirkvi naďalej tajomným spôsobom prebýva sám Kristus, ktorý má moc meniť stav sveta k lepšiemu.

I dnes sme svedkami, ako prítomnosť vzkrieseného Krista dokáže od základov zmeniť život človeka či spoločenstva, v ktorom žije. Aj v podobe „obyčajnej“ ľudskosti, solidarity, prejavenej pozornosti. Oni uzdravujú človeka v jeho celku. A to neraz na nás pôsobí „zázračne“.

PRÍBEH ZO ŽIVOTA: „ZÁZRAK“

Keď som na ortopedickom oddelení konal vizitu, všimol som si, že na izbu pribudla jedna asi štyridsaťročná sedliacka zo Schwarzwaldu. V správe ošetrojúceho lekára sa písalo, že je na obe nohy ochrnutá a pripútaná na lôžko.

Zbežne som ju prehliadol. Mala takzvané špicaté nohy. Tie vznikajú, keď človek dlhšie leží vo vystretej polohe – lýtkové svaly sa skrátia. Chorí so špicatými nohami nemôžu chodiť, a ak sa o to pokúsia, sú z nich „prstochodci“.

No čo bolo zarážajúce, že ani po dôkladnejšom vyšetrení som nemohol nájsť nič, čo by ochrnutie spôsobovalo. Nijaký orgán, ktorý by nefungoval, nijaké ochrnutie nervov, žiadne poranenie lebky či mozgu. Ani röntgenové snímky neukazovali nijakú zlomeninu ani na nohách, ani na chrbtici, ani v oblasti panvy.

Vítalo mi to v hlave. A tak som si raz večer pritiahol stoličku k jej posteli a začal som rozhovor. Najprv som sa opýtal – ako som to mával zvykom – na jej statok, polia a lúky, dobytok. Z jej odpovedí vyplynulo, že musela byť veľmi zámožná. Musel to byť obrovský majetok veľkého sedliackeho rodu. Potom som sa opýtal na jej chorobu. A udialo sa čosi zvláštne. Kým z ostatných pacientov zo Schwarzwaldu spravidla informácie o pôvode ich ochorenia musím ťahať, táto pacientka ma priam zaplavila slovami.

Stalo sa to pred ôsmimi rokmi. Na statku boli príbuzní na návšteve. Sedeli pod starým orechom, žartovali medzi sebou, smiali sa. Ona bola, ako vždy, sama v kuchyni a varila kávu. Nik jej nikdy nepomáhal, všetci sa len nechali obsluhovať. Ale keď išlo o zábavu, bola piatym kolesom na voze.

Keď zbadala, že jej dohorel oheň, zašla po drevo. Vybehla po kamenných schodoch, pokĺzla sa a zadnou časťou tela spadla z celej sily na kamenný schod. „Nemohla som viac vstať. Všetci pribehli a báli sa, čo sa mi to stalo. A ja som mohla len kričať od bolesti... až potom došiel môj muž a ten sa len smial, áno, pán doktor, on sa smial a povedal mi: No prečo si sa zviezla po zadku po tých schodoch? Nemohla si zísť dolu tak ako my? Ale potom ho smiech prešiel, keď videl, že sa vôbec nemôžem postaviť. A od toho dňa nemôžem chodiť a ležím ochrnutá.“

Začala plakať. Keď sa trochu utíšila, opýtal som sa: „No a ako to bolo ďalej?“ „No, môj muž poslal paholka na motorke, aby dovedol doktora. Ten iba povedal, že som si zlomila kostrč a že si mám prikladať horúci obklad so sadlom. A tí všetci ma ľutovali a mali zlé svedomie, preto ma potom veľmi navštevovali a vždy mi voľačo dobré doniesli. Predtým mi nikto nič nedal. Len som musela robiť a nikto ma nemohol znieť. Teraz sú ku mne dobrí.“

Zasa začala plakať a ja som pochopil, v akom prostredí nelásky a neprijatia táto sedliacka žila. Aká trpkosť zaznievala z jej slov o vlastnom mužovi: „Ten sa len smial, ale potom ho smiech prešiel...“

Opatrne som sa dotkol háklivého bodu: „Máte deti?“ Potriasla hlavou: „Nie, veď to je

ono. Nemôžem mať deti.“ Sklonila hlavu na znak viny a vyrazila zo seba za hlasného vzdychu: „On povedal, že... že som prázdny klas.“

Odzrazu som videl pred sebou tvrdý život tejto úbohej sedliacky. Sedliak, zaiste tvrdý

muž, chcel dediča pre svoj majetok, a ona mu ho nemohla dať. Bola „prázdny klas“. Možno z tohto pramenil celý postoj voči nej. Ona sa preto snažila svoju „menejcennosť“ nahradiť zvýšenou pracovnou horlivosťou. Ale bola to márna snaha! A nešetřili ju ani príbuzní. Aby sa zapáčili bohatému sedliakovi a strýkovi, po ktorom mali dedič, šliapali po nej. U ľudí, ktorí žijú len v hmote, platia zákony zvieračieho sveta. Najslabšieho zo spoločenstva zdrapnú, odhodajú alebo zničia.

Bolo mi to jasné. Istotne táto žena na schodoch tvrdo padla. Možno si aj naozaj nalomila kostrč, čo skutočne veľmi bolí, no to ešte nebol dôvod na dlhodobé ochrnutie. Ona sa v skutočnosti z chladnej a neprívetivej atmosféry v rodine uchýlila do choroby, aby aspoň tu našla kústik súcitu a lásky. Popoluška sa zrazu stala stredobodom rodiny a táto pozícia mohla byť ohrozená, keby znova vyzdravela. Preto priľnula k svojej chorobe ako stroskotanec k lanu vo vlnách nepriateľského mora.

Už najbližšia vizita mi potvrdila správnosť mojej diagnózy. Úporne odmietala dať sa operovať. Priam sa rozzúrila. Pritom by šlo o malý a neškodný zákrok, ako som jej vysvetlil – o predĺženie oboch Achillových šliach. Vraj rezať! Nie, ona také niečo nedovolí! Nemalo zmysel s ňou ďalej komunikovať. Vedel som, že iba operáciou ju nevylicujeme. Potrebovali sme jej intenzívnu spoluprácu, ona sama musela chcieť začať chodiť. Ale jej sa s chorobou žilo lepšie.

Rozhodol som sa na ňu ísť inak. Nechal som ju preložiť z „jednotky“, na ktorej ležala, na izbu s piatimi inými pacientkami. Dal som si záležať, aby sa dostala na izbu so zvlášť dobrými dušami. Jednu hypochondrickú frflošku som pre istotu vysťahoval na inú izbu. Ako lekár som totiž vedel, že spoločenstvo s inými na izbe má na pacienta spravidla blahodarný vplyv. Ľudia sa navzájom podelia so svojimi bolesťami a myšlienkami, pomáhajú si. Pomaly sa na izbe vytvorí čosi ako „kolektívna duša“. Vo väčšine prípadov je to dobrá „duša“, plná vzájomnej ohľaduplnosti, pomoci, súcitu, pretože trpiaci človek je vždy prístupnejší pre cudzie utrpenie ako zdravý. Stáva sa, že mnohí chorí sa po prepustení na izbu vracajú ako návštevy, aby niekoľko chvíľ pobudli so svojimi bývalými spolupacientmi. Hoci si to možno neuvedomujú, poháňa ich túžba po spoločenstve, ktoré v nemocnici zakúsili, ale v drsnom uponáhľanom svete zdravých im chýba. Túto „kolektívnu dušu“ som sa rozhodol u sedliacky využiť ako liečebný faktor.

Keď som ju medzi nové pacientky presťahoval, počkal som pár dní a pred ostatnými som jej vysvetlil, že jej úplné vyliečenie aj ja musím považovať za zázrak. Úmyselne som viackrát slovo „zázrak“ použil. A všimol som si, že predstava stať sa „zázrakom medicíny“ ju zaujala.

Ostatné ženy náš rozhovor napäto počúvali. Rezolútna Bavoráčka sa zrazu zamiešala do rozhovoru: „No, pani, nerobte drahoty! Urobte pánu doktorovi po vôli, keď vás tak veľmi chce operovať.“ Všetci sa smiali a ona sa smiala s nimi. Tak sa ľady prelomili a po štvrtíhodine som od nej dostal súhlas k operácii.

O dva dni som predĺžil Achillovu šľachu najprv na pravej a o dva týždne na ľavej nohe. Počkali sme, kým sa šľachy zahoja, potom sme nohy masírovali a cvičili sme pohybmi s chodidlom

vými kľbmi a s kľbmi v kolenách.

Bol som si však vedomý, že ešte nie je vyhraté. Rozhodol som sa silu „kolektívnej duše“ využiť ešte druhý raz. Nechal som sedliacku preniesť do teplého kúpeľa na masáž. A s ostatnými piatimi pacientkami v izbe som sa porozprával. Vysvetlil som im, že pre tú úbohú ženu je jednoduchšie byť chorou ako zdravou. Poprosil som ich, aby, keď ju postavím na nohy, oni prejavili svoj úžas a obdiv. A aby s ním neprestali ani pri ďalších jej pokusoch chodiť. Aby opäť nadobudla stratenú sebadôveru.

Prekvapujúco rýchlo ma všetky pochopili a oduševnene si hneď začali rozdeľovať „úlohy“. Ešte som im vysvetlil, že ani slovo z toho, na čom sme sa práve dohodli, sa sedliacke nesmie dostať do uší. Videl som, že pochopili vážnosť celej hry.

Na druhý deň som prišiel do izby na vizitu. Všetko vyzeralo ako inokedy, len zasvätený mohol v miestnosti cítiť isté napätie. Keď som pristúpil k sedliackej posteli, rázne som strhol prikrývku a žene som rozkázal, aby sa posadila a spustila nohy z postele na zem. Sestra a ja sme ju chytili a pevne držali v ramenách. Ostatné ženy v miestnosti sa vzpriamili a zízali na nás.

„Tak, a teraz sa postavte na nohy!“ rozkázal som. Neušlo mi, ako sa nad mojím počínaním zhrozila. Bola zmätená, ale stála. Cítil som, že nastal kritický bod, rozhodujúci okamih v liečebnom procese. Sekundu uvažovala, či sa má zrútiť alebo nie. Bolo vidno, že zaváhala.

Avšak v tom okamihu spustil zbor žien svoj chválospev. „Veď vy stojíte! To je úžasné!“ Týchto päť pacientok hralo svoju rolu naozaj skvelo. Najmä jedna starénka zo seba vyrážala: „Zázrak, zázrak!“ a zalamovala pri tom rukami. Z tváre sedliacky zmizol des. Oči sa jej rozšírili a pokúsila sa sama stať. Vtedy sme ju pustili.

Od tej chvíle začala sedliacka s prekvapujúcou horlivosťou cvičiť krok za krokom – najskôr chodila okolo postele, potom od jednej postele k druhej, po chodbe a neskôr sa odvážila zísť aj do záhrady. Ženy jej naďalej pomáhali prejavmi obdivu. V skutočnosti bolo naozaj obdivuhodné, ako rýchlo sa naučila chodiť tá, ktorá osem rokov ležala ochrnutá. Čoskoro sme ju mohli prepustiť domov.

O štyri mesiace prišla na kliniku opäť. Chodila sama, bez paličky, pochválila sa mi, že vystúpila aj na blízky menší kopec, vysoký asi tristo metrov. Bola veselá a uvoľnená. Keď odchádzala, poprosil som ju, aby priviedla nabudúce aj svojho muža. Prišiel o tri týždne. Bol to robustný schwarzwaldský sedliak. Skúpo sa mi poďakoval a zasa sa odmlčal. Zato sedliacka bez prestania rozprávala. Obrátil som sa k nemu: „No nie je to krásne, že máte zasa zdravú ženu?“ „Pán doktor,“ povedal ťažkopádne, „behať už môže, ale v poriadku nie je.“ Pochopil som, že narážal na jej bezdetnosť. Preto som povedal: „Mali by ste sa dať vyšetriť obaja.“ Rozpačito na mňa pozreli a odišli. Celé týždne som o nich nepočul.

Až jedného dňa som stretol kolegu z gynekologickej kliniky, ktorý mi oznámil, že sedliacka je po zdravotnej stránke v poriadku, ale mužov zdravotný stav je príčinou, prečo nemajú deti. A dodal: „Veľmi sa ho to dotklo.“

V jednu z nasledujúcich nediel som naštartoval auto a vyviezol som sa do údolia, kde títo sedliaci bývali. Chcel som mať istotu, čo sa medzi nimi udialo. Pod starým orechom sedeli obaja. Žena čosi vyšívala, on čosi vyrezával. Pred nimi sa na zemi krbáľalo malé plavovlasé dieťa.

